Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén Att förbättra jämlikheten i EU

(yttrande på eget initiativ)

(2023/C 75/09)

Föredragande: **Ozlem YILDIRIM**

Medföredragande: **Cristian PÎRVULESCU**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	20.1.2022
Rättslig grund	Artikel 52.2 i arbetsordningen
	Yttrande på eget initiativ
Ansvarig sektion	Sysselsättning, sociala frågor och medborgarna
Antagande av sektionen	29.9.2022
Antagande vid plenarsessionen	26.10.2022
Plenarsession nr	573
Resultat av omröstningen	
(för/emot/nedlagda röster)	140/13/31

1. **Slutsatser och rekommendationer**

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) erinrar om ingressen till Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, där det anges att ”unionen [bygger] på de odelbara och universella värdena människans värdighet, frihet, jämlikhet och solidaritet […]”. Kommittén vill även lyfta fram betydelsen av artikel 20 i stadgan, i vilken principen om alla människors likhet inför lagen stadfästs.

1.2 Tillämpningen av jämlikhetsprincipen inte bara förbjuder diskriminering, utan främjar också en konsekvent tillämpning av rättsreglerna.

1.3 EESK uppmanar med eftertryck rådet, Europaparlamentet och kommissionen att bygga vidare på skyddet mot diskriminering när det gäller tillgång till varor och tjänster, särskilt genom att anta förslaget till direktiv [1] om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

1.4 Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna utgör en solid grund, och instrumenten för skydd av de grundläggande rättigheterna måste utvecklas på ett enhetligt sätt i hela unionen. Dessutom är det viktigt att inkludera alla samspel, miljöer och situationer där diskriminering kan förekomma. Skillnaden i rättsligt skydd ger upphov till oacceptabla rangordningar mellan rättigheter och innebär att vissa kategorier av personer lämnas helt utan skydd.

1.5 Det nuvarande europeiska skyddssystemet bygger huvudsakligen på enskilda brottsoffers tillgång till rättslig prövning och rättsskydd. Samtidigt visar flera studier att rapporteringen och förfarandena inte tar hänsyn till den strukturella, intersektionella och systemiska dimensionen när det gäller ojämlikhet, och att offren sällan vänder sig till rättsväsendet. Det är statistiskt sett ytterst ovanligt, och då endast som en sista utväg [2].

1.6 EESK betonar att den komplexa ojämlikhet och diskriminering som orsakas av sociala strukturer endast kan avhjälpas genom konsekventa och mångsidiga politiska åtgärder, konkreta medel och långsiktiga åtaganden. Medvetandehöjande åtgärder, synlighet och utbildning är viktiga verktyg som bör företas i alla delar av samhället.

1.7 Främjandet av jämlikhet och skyddet av de grundläggande rättigheterna måste integreras i en bredare social vision som mångfaldigar och stärker de verktyg genom vilka medlemsstaterna och EU-institutionerna verkställer stödet till enskilda personer samt offentliga och privata aktörer.

---

[1] COM(2008) 426.

[2] Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, ”Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality directives”, april 2021.

1.8 EESK anser att EU aktivt bör främja erkännandet av den allmänna jämlikhetsprincipen och positiva skyldigheter när det gäller tillämpningen av denna. För att detta ska kunna åstadkommas måste institutionerna börja utveckla nästa generation åtgärder för att främja jämlikhet i Europa.

1.9 Den tekniska utvecklingen gör det visserligen lättare för många medborgare att få åtkomst till rättigheter, men den kan samtidigt leda till nya ojämlikheter och därmed till nya behov av att ingripa i syfte att säkerställa att principen om likabehandling övervakas och tillämpas.

1.10 För att avlasta individen vid rättstvister, ge den rättsliga prövningen kraft som står i proportion till de handlingar som fördöms och göra den rättsliga ramen till ett effektivt avskräckande medel i regleringen av diskriminering, ställer sig kommittén positiv till att EU antar lagstiftning med normer som underlättar genomförandet i medlemsstaterna av kollektiva åtgärder för att förbättra tillgången till rättslig prövning och dess genomslag vad gäller att bekämpa diskriminering och främja likabehandling.

1.11 EESK menar att EU måste se till att myndigheterna i medlemsstaterna sörjer för säkerhet, likabehandling och skydd för politiska aktörer, aktörer inom facklig verksamhet och samhällsaktörer som ett naturligt uttryck för unionens värden i fråga om demokrati, rättsstatsprincipen och icke-diskriminering på grundval av politiska åsikter.

1.12 Kapaciteten att utnyttja befintliga rättsliga instrument och samarbeta med offentliga institutioner måste också förbättras hos alla aktörer som arbetar med medborgarfrågor, särskilt de som är engagerade i skyddet av mänskliga rättigheter.

2. **Allmänna kommentarer**

2.1 EESK erinrar om ingressen till Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, där det anges att ”unionen [bygger] på de odelbara och universella värdena människans värdighet, frihet, jämlikhet och solidaritet […]”. Kommittén vill även lyfta fram betydelsen av artikel 20 i stadgan, i vilken principen om alla människors likhet inför lagen stadfästs.

2.2 Tillämpningen av jämlikhetsprincipen inte bara förbjuder diskriminering, utan främjar också en konsekvent tillämpning av rättsreglerna.

2.3 I dag erkänner EU de många olika formerna av ojämlikhet och deras intersektionella dimension (bl.a. könsrelaterad, etnisk, social och generationsrelaterad ojämlikhet).

2.4 Mer än 20 år efter antagandet av Amsterdamfördraget visar samtliga europeiska och nationella indikatorer att det i fråga om sysselsättning samt tillgång till varor, utbildning, offentliga tjänster och socialt skydd fortfarande förekommer diskriminering på grund av etniskt ursprung, ras, kön, sexuell läggning, åskådning och övertygelse, funktionshinder och ålder.

2.5 Denna fortsatta diskriminering beror framför allt på komplexa processer som ofta överlappar varandra och som är resultatet av integrerade förfaranden, system och regler som skapar och återskapar direkt eller indirekt diskriminering. De många orsakerna till ojämlikhet leder till situationer som med andra ord är systemiska och som utgör verkliga hinder för främjandet av jämlikhet ([3]).

2.6 EESK noterar också, inte bara via sina ledamöter utan även genom verksamhet som bedrivs direkt i medlemsstaterna, en försämring av det allmänna samhällsklimatet och en tilltagande spridning av diskriminerande beteenden gentemot utsatta personer. I ljuset av detta finns det ett tydligt behov av snabba och samordnade åtgärder på nationell och europeisk nivå.

2.7 Efter nästan två år med covid-19-krisen ser dessutom flera FN-organ, däribland Internationella arbetsorganisationen (ILO) ([4]), oroväckande tecken på fördjupade sociala och territoriella ojämlikheter. Covid-19-krisen har förvärrat de sociala och ekonomiska ojämlikheterna och i hög grad påverkat de europeiska företagens förmåga att bevara och skapa arbetstillfällen.

2.8 Som en följd av detta är samhällsgrupper som lever i fattigdom och otrygghet oundvikligen mer utsatta för diskriminering, som därmed läggs till andra sårbarheter. EESK framhåller behovet av att inrikta sig på den specifika karaktären hos sådan diskriminering och att utveckla en kraftfull politik för att bekämpa diskriminering av ekonomiskt och socialt utsatta grupper i EU.

([3]) J. Mulder, ”Indirect sex discrimination in employment”, EELN (europeiska nätverket av juridiska experter på jämställdhet och icke-diskriminering), Europeiska kommissionen, 2020.

([4]) Se framför allt ILO:s 8:e rapport från oktober 2021 om den pågående krisens inverkan på sysselsättningen: Internationella arbetsorganisationen, ”ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Eighth edition”, 27 oktober 2021.

2.9 EESK betonar att den komplexa ojämlikhet och diskriminering som orsakas av sociala strukturer endast kan avhjälpas genom kraftfulla politiska åtgärder, konkreta medel och långsiktiga åtaganden. Det behövs ett större och mer meningsfullt stöd till nationella likabehandlings- och människorättsorgan, särskilt i syfte att stärka deras oberoende och öka personalresurserna och de finansiella medlen. Medvetandehöjande åtgärder, synlighet och utbildning är viktiga verktyg som måste företas i alla delar av samhället och den offentliga politiken.

2.10 Främjandet av jämlikhet och skyddet av de grundläggande rättigheterna måste integreras i en bredare social vision som mångfaldigar och stärker de verktyg genom vilka medlemsstaterna och EU-institutionerna verkställer stödet till enskilda personer samt offentliga och privata aktörer.

2.11 EESK upprepar sitt fulla stöd för den nya handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter och anser att den har många inslag som ligger i linje med främjandet av jämlikhet, skyddet av de grundläggande rättigheterna och kampen mot diskriminering ([5]). För att handlingsplanens mål ska kunna uppnås måste mer uppmärksamhet ägnas åt genomförandet.

2.12 I linje med sina tidigare yttranden ([6]) ger EESK erkänsla för EU:s insatser när det gäller jämställdhet, skydd mot diskriminering på grund av etniskt ursprung, ras eller ålder, religion, åskådning eller övertygelse, skydd av hbtqia +-personers rättigheter, rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt integrering av romer och främjande av migranters rättigheter.

2.13 Som kommittén redan har påpekat har stadgan en potential som inte har utnyttjats av människorättsorgan, organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadens parter. Förbättringar behövs för att förstärka dess inverkan på skyddet, förebyggandet, främjandet, genomförandet och efterlevnaden av jämlikhetsprincipen ([7]).

2.14 Det nuvarande europeiska skyddssystemet bygger huvudsakligen på enskilda brottsoffers tillgång till rättslig prövning och rättsskydd. Samtidigt visar utförda studier entydigt att rapporteringen och förfarandena inte tar hänsyn till den strukturella, intersektionella och systemiska dimensionen när det gäller ojämlikhet, och att offren sällan vänder sig till rättsväsendet. Det är statistiskt sett ytterst ovanligt, och då endast som en sista utväg ([8]).

2.15 På sysselsättningsområdet är kampen mot diskriminering i dag begränsad till situationer som motsvarar de diskrimineringsformer som anges i artikel 19 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning).

2.16 Dessutom är EU-lagstiftningens skydd av tillgång till varor och offentliga tjänster begränsat till diskrimineringsgrunderna ras eller etniskt ursprung samt jämställdhet. Ingen annan form av ojämlikhet erkänns som sådan och skyddet mot diskriminering varierar från en diskrimineringsgrund till en annan.

2.17 I dagsläget varierar skyddet mot diskriminering avsevärt mellan medlemsstaterna. Vissa ger skydd avseende tillgång till varor och tjänster mot alla de former av diskriminering som anges i artikel 19, medan andra erbjuder skydd som går utöver dessa. Till följd av detta varierar skyddet mot diskriminering, och därmed jämlikheten, mellan medlemsstaterna.

2.18 Det är mot bakgrund av dessa slutsatser och med inkludering för ögonen som det är nödvändigt att fastställa vilka åtgärder som ska vidtas härnäst för att komma till rätta med de nuvarande begränsningarna i genomförandet av ett effektivt skydd av jämlikheten inom unionen.

([5]) ”Handlingsplan för den europeiska pelaren för sociala rättigheter”, COM(2021) 38 (EUT C 374, 16.9.2021, s. 38).

([6]) Se yttrandena ”Situationen för kvinnor med funktionsnedsättning” (SOC/579) (EUT C 367, 10.10.2018, s. 20); ”Situationen för romska kvinnor” (SOC/585) (EUT C 110, 22.3.2019, s. 20); ”Utformningen av EU:s agenda för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2020–2030” (SOC/616) (EUT C 97, 24.3.2020, s. 41); ”Mångfaldshantering i EU:s medlemsstater” (SOC/642) (EUT C 10, 11.1.2021, s. 7); ”Jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer 2020–2025” (SOC/667) (EUT C 286, 16.7.2021, s. 128); ”Handlingsplan för integration och inkludering för 2021–2027” (SOC/668) (EUT C 286, 16.7.2021, s. 134) och ”EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030” (SOC/680) (EUT C 374, 16.9.2021, s. 50) samt ”The new EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation (full package)”.

([7]) Yttrandet om ”Strategi för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU” (SOC/671) (EUT C 341, 24.8.2021, s. 50).

([8]) Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, ”Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality directives”, op. cit.

3. **Särskilda kommentarer**

3.1 *Att främja en allmän jämlikhetsprincip i medlemsstaterna*

3.1.1 Den rådande situationen i Europa belyser att jämlikhetsprincipen är en strävan som fortfarande omgärdas av mycket osäkerhet. Kommissionen uppger till exempel själv att lika tillgång till hälso- och sjukvård var en stor utmaning i EU under covid-19-pandemin ([9]).

3.1.2 I dag införlivar vissa EU-länder den allmänna jämlikhetsprincipen i sina rättsliga ramar genom att fastslå rätten till likabehandling i det civila samhället, i ekonomiska förbindelser och i kontakterna med staten, medan andra endast bestraffar diskriminering som uttryckligen är förbjuden enligt lag, utan någon positiv skyldighet att genomföra principen om likabehandling ([10]).

3.1.3 Dessa skillnader skapar en betydande klyfta mellan EU-medborgare/invånare när det gäller tillämpningsområdet för jämlikhetsprincipen, dess rättsliga skydd och de krav som ställs på dess faktiska genomförande.

3.1.4 EESK uppmanar kommissionen att erkänna de strukturella svårigheter som hindrar ett fullständigt förverkligande av jämlikhetsprincipen, vilka också blottlägger de begränsade resultaten och den utbredda ojämlikheten i dagens Europa. Nationella likabehandlingsorgan och människorättsorganisationer bör delta aktivt i denna fortlöpande utvärderingsprocess.

3.1.5 Det är mycket viktigt att unionen antar en ambitiös politik för att främja principen om jämlikhet och lika möjligheter, i linje med de värden som fastställs i fördraget om Europeiska unionen och i stadgan om de grundläggande rättigheterna, genom åtaganden inom alla sina befogenhetsområden. Därför stöder EESK kommissionens nya initiativ, som grundar sig på artiklarna 157 och 19 i fördraget, med fokus på de nationella likabehandlingsorganens effektivitet och utvecklingen av deras potential, mångfaldiga roller och kapacitet.

3.1.6 Unionen måste förse sig med konkreta verktyg för att omsätta den allmänna jämlikhetsprincipen i en rättslig princip som är tillämplig på alla medlemsstater och som innebär skydd som går längre än ojämlik behandling kopplad till de sju diskrimineringsgrunder som anges i artikel 19 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Användningen av strukturfonderna skulle till exempel vara ett effektivt sätt att framgångsrikt vidta åtgärder mot diskriminering.

3.1.7 Att erkänna en allmän princip om likabehandling, införa positiva skyldigheter och erkänna deras systemiska dimension är sätt att främja kampen mot ekonomiska och sociala ojämlikheter.

3.2 *Att ta itu med digital ojämlikhet och diskriminering*

3.2.1 Den tekniska utvecklingen gör det visserligen lättare för många medborgare att få åtkomst till rättigheter, men den leder samtidigt till nya ojämlikheter i fråga om tillgång till rättigheter och tjänster och till nya behov av att ingripa för att upprätthålla principen om likabehandling.

3.2.2 Den digitala omställningen av offentliga tjänster och tillgången till varor och tjänster (inklusive samhällsviktiga tjänster) har lett till en djupgående förändring av förhållandet till användaren genom att fysiska hinder har avlägsnats, men samtidigt har nya digitala hinder uppstått. Omställningen hindrar vissa medborgare från att få tillgång till rättigheter och tjänster, särskilt de som är mest missgynnade, som är utsatta eller som har en funktionsnedsättning, och framför allt majoriteten av de äldre i EU ([11]).

3.2.3 Dessa brister kräver att ny offentlig politik för digital integration utformas och genomförs samt att positiva skyldigheter för offentliga och privata aktörer gentemot användarna införs, inbegripet enkel och kostnadsfri tillgång.

([9]) Europeiska kommissionen, ”Solidaritet i hälsa: att minska ojämlikhet i hälsa i EU” (COM(2009) 567 final).
([10]) N. Crowley, ”Making Europe more Equal: A legal Duty?”, Equinet, 2016.
([11]) Défenseur des droits, ”Dématérialisation et inégalités d’accès aux services publics”, 2019, och ”Dématérialisation des services publics: trois ans après, où en est-on?”, 2022.

3.2.4 Utöver de tekniska svårigheterna i anslutning till digital åtkomst, och i samband med de verktyg som bygger på algoritmer ([12]) och biometrisk teknik ([13]), noterar EESK att vi står inför nya utmaningar när det gäller kränkningar av rättigheter och uttryck för diskriminering.

3.2.5 Såsom framgår av det arbete som Europarådet ([14]) och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter ([15]) gjort ger algoritmiska beslut upphov till verktyg för beslutsfattande som innehåller diskriminerande fördomar som bygger på sökning bland automatiserade resultat. De mest relevanta rättsliga instrumenten för att minska riskerna för AI-baserad diskriminering är lagstiftningen om icke-diskriminering och dataskyddslagstiftningen. Om de tillämpas effektivt skulle båda dessa rättsliga instrument kunna bidra till att bekämpa olaglig diskriminering.

3.2.6 EESK menar att övervakningen av dessa återverkningar kräver en stark offentlig politik som omfattar hela EU:s inre marknad och ekonomiska aktörer utanför EU. I linje med den rättsakt om digitala tjänster som för närvarande är under antagande, kräver detta att man inför övervakningsförfaranden för automatiserat beslutsfattande, uppgiftskontroller, utvärderingar, konsekvensbedömningar och korrigeringsprocesser i samband med utvecklingen och genomförandet av denna teknik. Antagandet av direktivet om digitala tjänster kan också bidra till att lösningar hittas.

3.3 *Att utveckla skyddet av likabehandling och kampen mot diskriminering i arbetslivet*

3.3.1 EESK betonar sysselsättningens avgörande betydelse när det gäller integration och infriandet av löftet om jämlikhet för alla.

3.3.2 Trots EU:s långvariga engagemang för jämställdhet i arbetslivet påminner den nuvarande situationen oss om att det vanligen är kvinnor som i första hand drabbas av konsekvenserna av kriser (ekonomiska, sociala, hälsorelaterade osv.). Jämställdhet på arbetsplatsen är fortfarande en av de största utmaningarna för EU-länderna. I och med covid-19-krisen sjönk sysselsättningsgraden för kvinnor i alla åldersgrupper och yrkesgrupper till i genomsnitt 61,8 % ([16]).

3.3.3 Denna bristande jämställdhet överlappar andra former av ojämlikhet. Eurostats undersökning från 2019 visar att 68 % av alla personer med funktionsnedsättning riskerade att drabbas av fattigdom eller social utestängning, jämfört med 28,4 % av befolkningen i allmänhet ([17]). 21 % av dem som betraktade sig själva som hbt-personer kände sig diskriminerade på arbetsplatsen, liksom 25 % av personerna med nordafrikansk, afrikansk eller romsk bakgrund ([18]).

3.3.4 Eurobarometern om diskriminering från 2020 visar att 59 % av européerna anser att den främsta orsaken till diskriminering är etniskt ursprung eller hudfärg, och studier visar att diskrimineringen är särskilt tydlig när det gäller sysselsättning, där den har en betydande inverkan i fråga om lika möjligheter och social integration. Effektiva metoder bör införas för att vid domstolar kunna fastställa huruvida det föreligger diskriminering, såsom Clerc-metoden, som erkänns av Frankrikes högsta domstolar och som gör det möjligt att jämföra karriärutvecklingen för personer som anställts på samma nivå ([19]).

3.3.5 I dag begränsas EU:s politik för att bekämpa diskriminering i arbetslivet till en rättslig ram som gör det möjligt att inför domstol fastställa huruvida det föreligger diskriminering, vilket innebär att de potentiella offren åläggs en mycket tung börda när det gäller att bekämpa diskriminering i form av att väcka talan mot arbetsgivaren, tjänsteleverantören eller staten.

([12]) J. Gerards, R. Xenidis, ”Algorithmic discrimination in Europe”, EELN, Europeiska kommissionen, 2020.
([13]) Défenseur des droits, ”Technologies biométriques: L’impératif respect des droits fondamentaux”, 2021.
([14]) Europarådet, F. Zuiderveen Borgesius, ”Discrimination, artificial intelligence and algorithmic decision-making”, 2018.
([15]) Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, ”Rätt förutsättningar för framtiden – artificiell intelligens och grundläggande rättigheter”, 2021.
([16]) Europeiska jämställdhetsinstitutet (Eige), ”Gender equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic”.
([17]) Eurostat, ”Disability statistics – poverty and income inequalities”, 2019.
([18]) Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, ”Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality directives”, op. cit.
([19]) V.A. Chappe, ”La preuve par la comparaison: méthode des panels et droit de la non-discrimination”, Sociologies pratiques, 2011/2 nr 23, s. 45–55; Défenseur des droits, rambeslut nr 2022–139 av den 31 augusti 2022; Frankrikes högsta domstol, arbetsrättsliga avdelningen, 10/07/1998 nr 90-41231, 04/07/2000 nr 98-43285 och 28/06/2006 nr 04-46419.

3.3.6 Kommissionen erkänner sedan länge att diskriminering är resultatet av kollektiva företeelser. Rättstvister som avgörs på enskild basis är mycket betungande för offren. Det är väldokumenterat och ytterst vanligt att fall av diskriminering inte prövas i domstol ([20]). Diskriminering i arbetslivet leder sällan till rättstvister och det sker nästan ingen rättsprövning av diskriminering när det gäller tillgång till varor och tjänster. Mekanismer och förfaranden för främjande av jämlikhet som inte involverar rättsväsendet skulle kunna stärkas, liksom stödet för kostnadsfri rättshjälp och för rättstvister av allmänt intresse.

3.3.7 För att avlasta individen vid rättstvister, ge den rättsliga prövningen kraft som står i proportion till de handlingar som fördöms och göra den rättsliga ramen till ett effektivt avskräckande medel i regleringen av diskriminering, ställer sig kommittén positiv till att EU antar lagstiftning med processrättsliga verktyg som underlättar tillgången till rättigheter i medlemsstaterna, till exempel via mekanismer för kollektiva åtgärder som förbättrar tillgången till rättslig prövning och dess genomslag vad gäller att bekämpa diskriminering och främja likabehandling.

3.3.8 Vidare kan rättsprocesser inte vara det enda sättet att hantera kollektiv och systemisk diskriminering på om EU har för avsikt att bekämpa diskriminering i arbetslivet på ett effektivt sätt.

3.3.9 EU måste utvidga sin uppsättning åtgärder mot diskriminering till att omfatta mer än rättslig prövning, genom att kräva att föregripande verktyg används för att ingripa mot ojämlikheter i ett tidigt skede, rätta till metoder och förebygga diskriminering.

3.3.10 EESK anser att dylik politik bör genomföras mot diskriminering på grundval av alla de diskrimineringsgrunder som anges i artikel 19 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Kommittén uppmanar därför kommissionen

i) att åta sig att effektivt verkställa befintliga åtgärder eller vidta nya åtgärder för att främja jämlikhet i arbetslivet som ett led i sin sysselsättnings- och antidiskrimineringspolitik, och att säkerställa att befintlig lagstiftning genomförs i praktiken,

ii) att anta åtgärder för att göra utredningar om diskriminering på arbetsplatsen vanligare och för att hjälpa fram arbetsgivarnas bedömnings-, rapporterings- och övervakningsskyldigheter, och

iii) att stödja företag i arbetet med att utveckla metoder mot diskriminering och för inkludering.

3.4 *Att utvidga och harmonisera tillämpningsområdet för skyddet mot diskriminering inom unionen*

3.4.1 EESK uppmanar med eftertryck EU att bygga vidare på skyddet mot diskriminering när det gäller tillgång till varor och tjänster, särskilt genom att anta förslaget till direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

3.4.2 EESK noterar att det nuvarande skyddet mot diskriminering när det gäller tillgång till varor och tjänster innebär att skyddsnivåerna rangordnas enligt diskrimineringsgrund och därför skapar en ojämlik skyddssituation för dem som drabbas av diskriminering på dessa grunder.

3.4.3 Principen om icke-diskriminering är en hörnsten i skyddet av de grundläggande rättigheterna inom unionen, men så länge som antagandet av förslaget till direktiv är lagt på is kommer unionen inte att kunna fullgöra sitt uppdrag att säkerställa allas lika rättigheter i det europeiska offentliga rummet.

3.4.4 EESK uppmanar rådet, Europaparlamentet och kommissionen att se till att detta förslag till direktiv antas i en version som innehåller dess övergripande förslag om att förbättra tillgången till rättigheter och rättsliga förfaranden, särskilt mekanismer som syftar till att underlätta tillgången till rättigheter genom att anta förfaranden för grupptalan, med målet att säkerställa effektivitet och erkännande av behörigheten hos de nationella organen för bekämpning av diskriminering.

3.4.5 EU bör ytterligare öka sina ansträngningar och samarbetet på fältet för att säkerställa att hbtqia+-personers värdighet och grundläggande rättigheter respekteras utan undantag samt att dessa personer inte förföljs någonstans och att deras deltagande i det offentliga livet stärks.

([20]) Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, ”Equality in the EU 20 years on from the initial implementation of the equality directives”, op. cit.

3.5 EESK anser att EU aktivt bör främja erkännandet av en allmän princip och positiva skyldigheter när det gäller lika möjligheter. EU-institutionerna måste också stödja nationella likabehandlingsorgan och människorättsorganisationer genom att anta bindande normer, så att deras fulla potential kan utnyttjas och en ändamålsenlig tillämpning av befintlig lagstiftning kan säkerställas.

3.6 *Att förnya skyddet mot diskriminering av personer inom politik, facklig verksamhet och medborgarrörelser*

3.6.1 Under de senaste åren har personer som engagerar sig inom politik, facklig verksamhet, arbetstagarsammanslutningar och medborgarrättsrörelser över hela Europa haft svårt att utöva sin yttrande- och handlingsfrihet, till exempel när det gäller rätten att demonstrera för att föra fram krav eller förhandla.

3.6.2 EESK anser att både EU och medlemsstaterna i enlighet med sin lagstiftning och tillämpliga internationella instrument på ett effektivt sätt måste se till att myndigheterna i medlemsstaterna faktiskt sörjer för säkerhet, likabehandling och skydd för politiska aktörer, arbetsmarknadens parter och samhällsaktörer som ett naturligt uttryck för unionens värden i fråga om demokrati, rättsstatsprincipen och icke-diskriminering på grundval av politiska åsikter.

3.6.3 Alla medlemsstater har ratificerat ILO:s konvention (nr 87) angående föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten och konvention (nr 98) angående tillämpningen av principerna för organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten. Föreningsfriheten och organisationsrätten måste också respekteras och främjas. Det är viktigt med diskussioner på nationell nivå och EU-nivå om hur man kan se till att arbetstagare har tillgång till facklig representation och kan utöva den kollektiva organisationsrätten och rätten till kollektiva åtgärder ([21]). I linje med ILO:s internationellt erkända normer uppmanar EESK med eftertryck medlemsstaterna och kommissionen att i enlighet med sin lagstiftning, sina system för arbetsmarknadsrelationer och tillämpliga internationella instrument se till att de effektivt skyddar föreningsfriheten samt organisationsrätten och rätten till kollektiva förhandlingar.

3.7 *Effektiva nationella institutioner för att främja jämlikhet, skydda grundläggande rättigheter och bekämpa diskriminering*

3.7.1 Tillämpningen av europeiska och nationella bestämmelser på detta område hämmas alltför ofta av betydande begränsningar kopplade till de rättsliga, institutionella, organisatoriska och finansiella aspekter som är kännetecknande för varje enskild medlemsstat.

3.7.2 Kommittén anser att konkreta planer, inklusive ekonomiskt stöd, bör tas fram för att förbättra de berörda nationella institutionernas kapacitet.

3.7.3 Kommittén uppmanar kommissionen att utarbeta ett program för stöd till nationella institutioner med ansvar för mänskliga rättigheter i syfte att förbättra, stärka och effektivisera deras kapacitet att utforma, godkänna och efterleva internationella normer, inbegripet medvetandehöjande åtgärder, kunskaper och bemötande av alla gruppers särskilda behov.

3.7.4 Kapaciteten att utnyttja befintliga rättsliga instrument och samarbeta med offentliga institutioner måste också förbättras hos alla aktörer som arbetar med sociala frågor och samhällsfrågor, särskilt de som är engagerade i skyddet av mänskliga rättigheter. Det är nödvändigt att bättre stödja sociala aktörer och organisationer i det civila samhället som säkerställer tillgången till rättslig prövning för personer som utsatts för diskriminering. Stödet kan ges i form av utbildning, medvetandehöjande åtgärder, utbyte av kunskap och bästa praxis, ekonomiskt och organisatoriskt stöd samt skydd mot angrepp och smutskastningskampanjer.

3.7.5 Kommittén har tidigare lyft fram och upprepar behovet av att skapa en effektiv och tillgänglig mekanism för att upptäcka och rapportera fysiska och verbala angrepp, hot och trakasserier, inklusive missbruk av rättsprocesser, samt hatpropaganda mot det civila samhällets organisationer, inbegripet människorättsorganisationer ([22]). När dessa angrepp sker i den digitala sfären måste de snabbt spåras och de berörda inläggen avlägsnas.

Bryssel den 26 oktober 2022.

Christa SCHWENG
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande

([21]) Se även yttrandet ”Rimliga minimilöner i Europa” (SOC/632), punkterna 4.5.3 och 4.5.6 (EUT C 429, 11.12.2020, s. 159).
([22]) Yttrandet om ”Strategi för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU” (SOC/671) (EUT C 341, 24.8.2021, s. 50).

BILAGA

Följande ändringsförslag avslogs under debatten, men fick minst en fjärdedel av rösterna (artikel 59.3 i arbetsordningen):

ÄNDRINGSFÖRSLAG 1

SOC/724 – Att förbättra jämlikheten i EU

Punkt 3.3.7

Ändra enligt följande:

Sektionens yttrande	Ändringsförslag
För att avlasta individen vid rättstvister, ge den rättsliga prövningen kraft som står i proportion till de handlingar som fördöms och göra den rättsliga ramen till ett effektivt avskräckande medel i regleringen av diskriminering, ***ställer sig*** kommittén ***positiv till att EU antar*** lagstiftning med processrättsliga verktyg som underlättar tillgången till rättigheter i ***medlemsstaterna***, till exempel via mekanismer för kollektiva åtgärder som ***förbättrar*** tillgången till rättslig prövning och dess genomslag vad gäller att bekämpa diskriminering och främja likabehandling.	För att avlasta individen vid rättstvister, ge den rättsliga prövningen kraft som står i proportion till de handlingar som fördöms och göra den rättsliga ramen till ett effektivt avskräckande medel i regleringen av diskriminering, ***uppmanar*** kommittén ***medlemsstaterna att överväga och vid behov vidta lämpliga åtgärder för att garantera och stödja tillgången till rättslig prövning. Detta skulle kunna inbegripa*** lagstiftning med processrättsliga verktyg som underlättar tillgången till rättigheter i ***den berörda medlemsstaten***, till exempel via mekanismer för kollektiva åtgärder som ***kan förbättra*** tillgången till rättslig prövning och dess genomslag vad gäller att bekämpa diskriminering och främja likabehandling.

Motivering

I studiegruppen och SOC-sektionen nådde de tre grupperna ingen enighet i denna fråga. Processrätten faller traditionellt inom medlemsstaternas behörighet. Det bör därför komma an på medlemsstaterna att besluta om de vill införa grupptalan/kollektiv prövning på nationell nivå som ett verktyg för att genomdriva jämlikhetsprincipen. Detta skulle också göra det möjligt att anpassa de nationella systemen till de nationella förhållandena. Dessutom bör man inte glömma att kollektiv prövning också kan missbrukas.

Resultat av omröstningen

Röster för: 59

Röster emot: 104

Nedlagda röster: 13

ÄNDRINGSFÖRSLAG 2

SOC/724 – Att förbättra jämlikheten i EU

Punkt 3.3.10

Ändra enligt följande:

Sektionens yttrande	Ändringsförslag
EESK anser att dylik politik bör genomföras mot diskriminering på grundval av alla de diskrimineringsgrunder som anges i artikel 19 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Kommittén uppmanar därför kommissionen — att åta sig att effektivt verkställa befintliga åtgärder eller vidta nya åtgärder för att främja jämlikhet i arbetslivet som ett led i sin sysselsättnings- och antidiskrimineringspolitik, och att säkerställa att befintlig lagstiftning genomförs i praktiken, — att anta åtgärder för att ***göra utredningar om*** diskriminering på arbetsplatsen ***vanligare*** och för att ***hjälpa fram arbetsgivarnas*** bedömnings-, rapporterings- och övervakningsskyldigheter, och — att stödja företag i arbetet med att utveckla metoder mot diskriminering och för inkludering.	EESK anser att dylik politik bör genomföras mot diskriminering på grundval av alla de diskrimineringsgrunder som anges i artikel 19 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Kommittén uppmanar därför kommissionen — att åta sig att effektivt verkställa befintliga åtgärder eller vidta nya åtgärder för att främja jämlikhet i arbetslivet som ett led i sin sysselsättnings- och antidiskrimineringspolitik, och att säkerställa att befintlig lagstiftning genomförs i praktiken, — att anta åtgärder för att ***effektivt utreda*** diskriminering på arbetsplatsen ***i enlighet med definitionen i EU-lagstiftningen,*** och för att ***vägleda arbetsgivarna när det gäller deras*** bedömnings-, rapporterings- och övervakningsskyldigheter, och — att stödja företag i arbetet med att utveckla metoder mot diskriminering och för inkludering.

Motivering

Denna punkt handlar om att genomföra politiken på grundval av de kriterier som anges i artikel 19 i EUF-fördraget. I punkterna 3.4.1 (och 1.3) i föreliggande yttrande anges redan att ”EESK uppmanar med eftertryck EU att bygga vidare på skyddet mot diskriminering när det gäller tillgång till varor och tjänster, särskilt genom att anta förslaget till direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning”. Ändringen syftar till att omformulera texten så att det anges vilka typer av åtgärder som krävs för att EU:s bestämmelser om diskriminering ska genomföras och tillämpas på ett effektivt sätt.

Resultat av omröstningen

Röster för: 67

Röster emot: 109

Nedlagda röster: 11

ÄNDRINGSFÖRSLAG 3

SOC/724 – Att förbättra jämlikheten i EU

Punkt 3.4.4

Ändra enligt följande:

Sektionens yttrande	Ändringsförslag
EESK uppmanar rådet, Europaparlamentet och kommissionen att se till att detta förslag till direktiv antas i en version som innehåller dess övergripande förslag om att förbättra tillgången till rättigheter och rättsliga förfaranden, ***särskilt*** mekanismer som syftar till att underlätta tillgången till rättigheter genom att anta förfaranden för grupptalan, med målet att säkerställa effektivitet och erkännande av behörigheten hos de nationella organen för bekämpning av diskriminering.	EESK uppmanar rådet, Europaparlamentet och kommissionen att se till att detta förslag till direktiv antas i en version som innehåller dess övergripande förslag om att förbättra tillgången till rättigheter och rättsliga förfaranden, ***medan det kommer an på medlemsstaterna att fastställa eventuella*** mekanismer som syftar till att underlätta tillgången till rättigheter genom att anta förfaranden för grupptalan, med målet att säkerställa effektivitet och erkännande av behörigheten hos de nationella organen för bekämpning av diskriminering.

Motivering

I studiegruppen och SOC-sektionen nådde de tre grupperna ingen enighet i denna fråga. Processrätten faller traditionellt inom medlemsstaternas behörighet. Det bör därför komma an på medlemsstaterna att besluta om de vill införa grupptalan/kollektiv prövning på nationell nivå som ett verktyg för att genomdriva jämlikhetsprincipen. Detta skulle också göra det möjligt att anpassa de nationella systemen till de nationella förhållandena. Dessutom bör man inte glömma att kollektiv prövning också kan missbrukas.

Resultat av omröstningen

Röster för: 60

Röster emot: 114

Nedlagda röster: 11

ÄNDRINGSFÖRSLAG 4

SOC/724 – Att förbättra jämlikheten i EU

Punkt 1.10

Ändra enligt följande:

Sektionens yttrande	Ändringsförslag
För att avlasta individen vid rättstvister, ge den rättsliga prövningen kraft som står i proportion till de handlingar som fördöms och göra den rättsliga ramen till ett effektivt avskräckande medel i regleringen av diskriminering***, ställer sig kommittén positiv till att EU antar*** lagstiftning med normer som underlättar ***genomförandet i medlemsstaterna*** av kollektiva åtgärder för att förbättra tillgången till rättslig prövning och dess genomslag vad gäller att bekämpa diskriminering och främja likabehandling.	***EESK uppmanar medlemsstaterna att överväga och vid behov vidta lämpliga åtgärder för*** att avlasta ***eller underlätta för*** individen vid rättstvister, ge den rättsliga prövningen kraft som står i proportion till de handlingar som fördöms och göra den rättsliga ramen till ett effektivt avskräckande medel i regleringen av diskriminering***. Detta skulle kunna inbegripa*** lagstiftning med normer som underlättar ***att den berörda medlemsstaten genomför*** kollektiva åtgärder för att förbättra tillgången till rättslig prövning och dess genomslag vad gäller att bekämpa diskriminering och främja likabehandling. ***För att gynna utbyte av bästa praxis uppmanas Europeiska kommissionen att tillhandahålla information om de olika nationella rättsliga ramarna på detta område.***

Motivering

I studiegruppen och SOC-sektionen nådde de tre grupperna ingen enighet i denna fråga. Processrätten faller traditionellt inom medlemsstaternas behörighet. Det bör därför komma an på medlemsstaterna att besluta om de vill införa grupptalan/kollektiv prövning på nationell nivå som ett verktyg för att genomdriva jämlikhetsprincipen. Detta skulle också göra det möjligt att anpassa de nationella systemen till de nationella förhållandena. Dessutom bör man inte glömma att kollektiv prövning också kan missbrukas.

Resultat av omröstningen

Röster för: 65

Röster emot: 113

Nedlagda röster: 8